

A FEJLESZTÉSI CÉLKITŰZÉSEK MEGVALÓSULÁSA A KÍSÉRLETI TANKÖNYVEKBEN

F. Dárdai Ágnes
Pécsi Tudományegyetem
dardai@lib.pte.hu

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A kutatás elméleti keretei

1) Az OFI által megfogalmazott vizsgálati kérdések, elvárások

- Közös koncepció fejlesztési elveinek megvalósulása (Kojanitz L. ÚPSZ, 2014/5-6. sz.)
- elemző raszterek – kritériumrendszer, indikátorok kidolgozása
- fejlesztési javaslatok megfogalmazása

2) Nemzetközi és hazai szakirodalmi előzmények

- Tankönyvelméleti szakirodalom (tankönyvi minőség; pedagógiai fókuszok)
- Korábbi tankönyvelemzések eredményei, módszerei

A fejlesztési koncepció főbb tézisei

- Fejlesztők, kutatók, pedagógusok **együttműködése**.
- A tanuláselméleti és tankönyvelméleti **kutatások** tudatos felhasználása a kísérleti tankönyvekben
- A neveléstudományi és szakmódszertani **kutatások** eredményeinek alkalmazása
- Tankönyvek és **digitális** tananyagok együttes fejlesztése
- **Személyre szabott** tanulás feltételeinek megteremtése
- A tanulás **eredményességét** elősegítő megoldások
- A diákok számára **releváns tudás** kiválasztása
- **Kulcskompetenciák** fejlesztése
- **Szövegértési és szövegalkotási** képességek fejlesztése

A kutatás tárgya, módszere, infrastruktúrája

- **62 tankönyv** (1., 2., 5., 6., 9., 10. o.)
- **5 munkacsoport** - magyar, matematika, történelem és etika, környezetismeret és természetismeret, szakiskola
- **Raszterek - webes felületre** programozva
- 32 kutató (egyetemi oktatók, doktoranduszok, tanárok, tanítók)
- **Tankönyvelemzésre felkészítő tréning**

Raszterek: 18 db, www.tankonyv.lib.pte.hu

Nemzeti Alaptantervhez és a kerettantervekhez illeszkedő, új típusú tankönyvek, tananyagok és egyéb taneszközök kutatás fejlesztési tevékenység keretében történő elemzése és értékelése

TÁMOP-3.1.2-B/13-2013-0001

Kutatásvezető: Dr. Fischerné Dr. Dárdai Ágnes

Általános pedagógiai értékelőlapok

- Tankönyv
- Munkafüzet
- Gyűjtemény
- Ábécés olvasókönyv

Pedagógiai fókuszok értékelőlap

- Értékelőlap

Tantárgyi értékelőlapok

- Erkölcstan
- Környezetismeret
- Magyar irodalom 5.-6.
- Magyar irodalom 9.-10.
- Magyar nyelvtan 5.-6.
- Magyar nyelvtan 9.-10.
- Matematika 1.-2.
- Matematika 5.-6. és 9.-10.
- Olvasás, írás 1.-2.
- Szakiskolai közismeret
- Természetismeret
- Történelem 5.-6.
- Történelem 9.-10.

Pedagógiai fókuszok

- **Tartalomszervezés – 3 kritérium, 19 indikátor**
- **Az eredményes tanulás támogatása – 6 kritérium, 27 indikátor**
- **Tartalomhoz kötött szövegértés – 4 kritérium, 20 indikátor**
- **Digitális kompetenciák támogatása – 1 kritérium, 3 indikátor**

Értékelő lapok és tankönyvprofilok

- **62 tankönyvprofil, 206 db kritérium, 903 db indikátor**
- Minden indikátorhoz egy **3 elemű, értékelésre alkalmas skála**
- **Szöveges mező** (pozitív és negatív példák felsorolása, fejlesztési javaslatok)
- **Az adminisztrációs felületen** követni lehetett az elemzés folyamatát.
- **Tankönyvprofilok: a kutatásalapú tankönyvfejlesztés alapjai**

Jó tapasztalatok – jó megoldások (1)

- A **szakmódszertani kutatások** eredményeinek alkalmazása
- Az ismeretátadáson, elbeszélésen alapuló tanítási stratégiához **gazdag didaktikai apparátus**
- **Sok szép, színes kép, az illusztrációk változatos** és tudatos alkalmazása
- A **tanulók világához közeli** tartalmak, élet közeli problémahelyzetek
- **Csökken a tudományos szakszavak** indokolatlan használata.

Jó tapasztalatok – jó megoldások (2)

- A leckék eleji motiváció és ráhangolódás többnyire megvalósul.
- Az új ismeretek bemutatása változatos feladatokkal és illusztrációkkal.
- A leckék végén összefoglaló kérdések.
- A **kérdések és feladatok** sokfélesége
- Önálló gondolkodásra, véleményalkotásra, munkára ösztönzés, nőtt a produktív, kreatív feladatok aránya.
- Nagy figyelem a tanulók előzetes ismereteinek feltárására.

Fejlesztendő területek (1)

- **A tankönyvírás és -szerkesztés** neveléstudományi, szaktudományi és szakmódszertani **koncepciója legyen transzparens.**
- A különféle tantárgyi tanítás- és tanuláselméleti **koncepciók legyenek egyértelműek.**
- A tanuláselméleti és tankönyvelméleti **kutatások eredményeit tudatosan, bátrabban lehetne felhasználni.**
- **Fogalmazzanak meg egyértelmű tanulási** (akár ismeretek ,akár képességek terén) **célokat.**
- A tankönyvek **vonják be a diákokat saját tanulási folyamatukba!**
- A **tartalomhoz kötött szövegértés** gyakoroltatására speciális szövegek beemelése.

Fejlesztendő területek (2)

- A tankönyvek támogassák direktebb módon a **tehetséggondozást**, a **sajátos nevelési igényű tanulók** tanulását.
- **Több feladat a munkáltató, a problémamegoldó óraszervezéshez, a projekt-tanításhoz .**
- A **tudáskínáló szövegtípus mellett élménykínáló, információkínáló szövegek is.**
- A **grafikus szervezők** gyakoribb használata az összefüggések megértésére.
- A **digitális kompetenciák fejlesztésére konkrét feladatok.**

Fejlesztési javaslatok - prioritások

1. A DIGITÁLIS KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE

- IKT alkalmazása, használatának tanítása.
- Megbízható weboldalak ajánlása nagyobb számban, etikus internethasználatra nevelés.

2. A TANANYAGSZERVEZÉSEL KAPCSOLATOS JAVASLATOK

- Tanulási célok megfogalmazása.
- Rendszerezést és megértést segítő feladatok számának növelése, grafikus szervezők használata,
- Kutatás-alapú, problémaorientált, produktumokkal járó feladatok számának növelése,
- Tevékenykedtető, kreatív, produktív, kutatást igénylő feladatok számának növelése.
- Tanulás-módszertani fejlesztő feladatok

3. A TANÍTÁS/TANULÁS TÁMOGATÁSÁT SEGÍTŐ TANKÖNYVI ESZKÖZÖK

- Metakognitív képességek fejlesztése (modell-alkotás, gondolkodási sémák megismertetése, a saját tanulásra való reflektálás, önellenőrzés lehetősége)
- Csoportmunkára épülő feladatok számának növelése, kooperatív feladatok

Tanulságok

- Az adathalmaz további elemzése, szofisztikáltabb következtetések
- A kerettantervi tartalmak folyamatos újragondolása
- Tankönyvek és tantervek egyidejű fejlesztése
- A tankönyvek kipróbálása, tanári vélemények visszacsatolása
- A kritikus elemek megvitatása, majd a konszenzusos eredmény beemelése
- A tankönyvfejlesztői csapatmunka erősítése
- **Nemzetközileg is újszerű modell lehetne!**

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE